

Mellékletek:

A „Büdösvíz” című mozifilm 1966. évi forgatása

A „Büdösvíz” című, 1967. január 26-án bemutatott fekete-fehér magyar filmet Sári, Dabas és Gyón községek 1966. október 1-el elrendelt összevonása előtt közvetlenül forgatták. A felvételek Sáriban és Dabason készültek. Az alkotást a helyi emlékezet jól őrzi a településünkön forgatott filmek sorában, és néhány sajtótudósítás is megörökítette az eseményeket, főleg Sényi Imre (1911-1981) újságíró tollából. A film alapadatai:

Rendező: Bán Frigyes

Alapmű: Pálfalvi Nándor: Csoda Lomboson (regény)

Műfaj: filmszatíra, játékfilm

Játékidő: 81 perc

Forgatókönyvíró: Markos Miklós

Zene: Patachich Iván

Operatőr: Pásztor István

Vágó: Daróczy Mária

Hangmérnök: Rónay Gyula

Jelmeztervező: Katona Piroska

Díszlettervező: Simonka Boldizsár

Szereplők

Nagy Attila – Szombathy Félix

Körmendi János – Gölöncsér Lali

Szemes Mari – Terus

Bánhidi László – Gölöncsér Lajos

Tompa Sándor – tanácselnök

Deák Sándor – Lanka, tsz-elnök

Soós Edit – Boglárka

Horváth Jenő – Vetró

Horváth Gyula – Agárdy

Ruttkai Ottó – őrnagy

Garics János – Paksi

Szabó Tünde – Annus

Petrik József – Ezüst elvtárs

Puskás Tibor – mérnök

További szereplők: Csonka Endre, Farkas Antal, Gobbi Hilda, Kelemen Lajos, Kutas József, Lóth Ila, Márky Géza, Pásztor János, Prókai István, Siménfalvy Ida, Téri Árpád, Urbán Erika, Vándor József

Az alaptörténet szerint egy kis alföldi faluban olajkutató kútúrás közben gyógyvíz tör fel. A tanácsnak és a termelőszövetkezetnek egyaránt vannak elképzelései a hasznosításra, de a kötöttségek hálójában nem jutnak egyről a kettőre, ugyanakkor a szélhámos Szombathy Félix nyomban és nagy lendülettel rácsap a remek üzleti lehetőségre. Modern „hőforrásvizsgáló” álcéget alapít egy társával, és ígéretet tesz a falu felvirágoztatására. Közben egy évre leültetik

egy régi ügye miatt, de szabadulása után olyan lendülettel tárgyal és intézkedik, hogy már mindenki hisz neki. A tanácselnököt gyógyfürdő, a szövetkezetet melegház és birkacsárda építésének tervével nyeri meg. Megindulnak a nagy volumenű építkezések, miközben Szombathy magánbevétele is szépen gyarapszik, ráadásul a hölgyek is egyre kevésbé tudnak ellenállni a sikeres üzletembernek. A birkacsárda avatásán azonban a nyomozóhatóság is megjelenik, és ugyan a helyszíni botrány elkerülése miatt diszkréten eljárva, de újból kivonják a forgalomból a szélhámost.

A forgatásról értékes pillanatképet örökített meg Sényi Imre újságíró „Csoda Lomboson” című írása:

„Sári község határában néhány hét előtt még nem volt kacsásztató. Az alacsony házak keleti tűzfalai ma már jó néhány négyzetméteres víztükörbe tekinthetnek a filmesek jóvoltából. Itt Sáriban forgatják Pálfalvi Nándor „Csoda Lomboson” című regényéből készítendő filmet, ehhez kellett a kacsásztató, amelynek partján ma ott sűrög-forog a fél falu és a filmesek is kivonultak teljes létszámmal. A filmesek a víz partján telepedtek le, már felszerelték a sínre a film felvevőgépet, amelyen majd később „fahrtolni” fog. A vízparton igen komoly, szilárdnak látszó félig felépült ház áll, mellette téglá és építőanyag-rakás. A bejárat előtt a tábla: Lombosi termelészövetkezet irodája. A házzal szemben kis felvonulási épületszerűség, amelyet most a színészek kisajátítottak öltözőnek. A faluból hosszú sorokban érkeznek a község asszonyai, lányai, néhány öreg bácsi is feltűnik közöttük. Ők a statiszták - nem bámészkodni jöttek. A víz túlsó partján már készenlétben váraognak az iskolás gyermekek - a rendezőasszisztens sípjelére láncot alakítanak és vödörrel merik ki a kacsásztató vizét. Tőlük alig 10 méterrel, két hatalmas, 4500 literes, piros tűzoltóautó kemény küzdelmet vív a sárral, amely ölelő karjaiba fogadta a két súlyos járművet. A forgatókönyv szerint a kocsik fontos szerepet kapnak a filmben. Az innenső vízparton már próbát tartanak a színészek. A magas, fekete kalapos plébános mellett két ájtatos vénasszony pézsmítál. Megakarják győzni a papot, hogy csoda történt - mert feltört a víz – még hozzá forró és gyógyhatású víz a termelészövetkezet földjén. A pap véleményét nem ingatják meg a két öregasszony érvei - a vizet nem Isten küldte, hanem a kútfúrók hozták ki a föld mélyéből. Ezért súlyos ezreket fizet majd munkabér címén Lanka tsz-elnök. A vitát félbeszakítja a hirtelen odalépő hírnök, közli, hogy megérkezett a mérnök a városból, aki megerősíti, hogy a víz legalább 60 fokos, és vegyi anyagokat tartalmaz. Ezért a bűdös víz, és ezért tervezik a filmesek, hogy a filmnek a „Bűdösvíz” címet adják. A név pillanatnyilag még senkinek sem tetszik, pedig már jó néhány óras vita zajlott az elnevezés ügyében. A film szereplői és készítői egyelőre keveset törődnek a címmel. Dolgoznak, alkotnak cím nélkül, de különösen akkor, ha az időjárás is kegyes hozzájuk. Szeptember első napjai alkalmasak voltak a film forgatásra. Kora reggel már kint horgászott vagy pecázott a környékbeli gyerekek készített horgászbottal a két női főszereplő: Gobbi Hilda és Soós Edit. Az utóbbi mezítláb áll az őszi hőmérsékletű vízben. Gobbi a partról ingerkedik a halakkal. Állítólag az elmúlt napok egyikén valaki másfélkilós potykát fogott. A művésznők mára már túl vannak a forgatáson - mielőtt visszaindulnának a színházba, még „sportolnak” egyet. Mellesleg megjegyezve - ember legyen a talpán, aki felismeri Gobbi Hildát, a közkedvelt népszerű színésznőt - abban a ráncos, parasztszoknyás, feketeharisnyás, feketekendős, kék festőruhás és kötényes öregasszonyban, aki ott rángatja a pecázó botot. De Téry Árpádot már könnyebb felismerni a plébánosi öltözetben. Aztán itt van Farkas Antal - a tőről szabott tsz gazda és Tompa Sándor valamint Deák Sándor. Az előbbi a tanácselnök, az utóbbi a tsz-elnök. A film számtalan szereplője tanyázik itt, a vízparton. Az egyik világosító ládáján Kelemen Lajos üldögél, a szekérút túloldalán Garics János kavicsot dobál versenyben a gyártásvezetővel.

Siménfalvy Ida, mint Gobbi partnere, hasonló ruhákban alakítja a másik imádkozó öregasszony szerepét. A kissé nyírkos földön egy öreg paraszt fekszik, most piheni ki fáradalmait Bánhidya László, a Madách Színház népszerű színésze. Az egyik lámpa (10000-es reflektor) állványa mellett Körmendi János és Horváth Gyula beszélgetők is fontos szerepet játszanak a filmben. Bekapcsolják a nagy reflektort, a csapó csattan, a gyártásvezető sípjába fúj - kezdődik a felvétel. Gobbi Hilda már rózsafüzért szorongat.

Csodák nincsenek - de van munka, van művészet és van mozi! A film darab lerántja a „csodáról” a misztikum leplét és a vetítőkészítők talán néhány hónap múlva láthatják a nézők a legújabb magyar filmet, amelynek a címe ma még a „Büdösvíz”, de mire a közönség elé kerül, lehet, hogy egészen más, jobban hangzó címet találnak ki a film alkotói.”

Sényi Imre gyakorlatilag a film kezdetét örökítette meg. A forgatás későbbi menetében kerül sor a dabasi helyszínekre, a képkockákön a vasútállomás, majd a gyógyszertár tűnik fel, illetve a végén meghatározó szerep jut a csárdának.

A bemutató utáni kritikák vegyes képet mutatnak, fanyalgó és lelkes hangvételi egyaránt akad. Ami szinte általánosnak tekinthető, az a címválasztás kifogásolása. A jelenkori értékelések ezen felülemelkednek, fontos műként elismerve Bán Frigyes filmszatóiróját.

Helytörténeti eseményként felértékeli a forgatást, hogy közvetlenül a jogelőd települések összevonása előtti időszakot örökítette meg, mely jelentősen gyarapítja értéktárunk kulturális örökség kategóriáját.

Bibliográfia

Pálfalvi Nándor: Csoda Lomboson. (regény). 1. rész, Szabad Föld, 1966. június 26. p. 8; 2.: július 3. p. 8; 3.: július 10. p. 8; 4.: július 17. p. 8; 5.: július 24. p. 8; 6.: július 31. p. 8; 7.: augusztus 7. p. 8; 8.: augusztus 14. p. 8; 9.: augusztus 21. p. 8; 10.: augusztus 28. p. 8; 11.: szeptember 4. p. 8.

Sényi Imre: A filmesek nyomában. Kisalföld, 1966. szeptember 16. p. 2.

Sényi Imre: Csoda Lomboson. Fejér Megyei Hírlap, 1966. szeptember 18. p. 7.

(f. f.): Saját Opeljén – a börtönbe. Esti Hírlap, 1966. szeptember 26. p. 2.

Fejér Megyei Hírlap: Tallózás a moziműsorban. 1966. december 6. p. 5.

Hajdú-Bihari Napló: Mit láthatunk jövőre a mozikban? 1966. december 7. p. 6.

Délmagyarország: Hat új magyar film. 1966. december 8. p. 6.

Somogyi Néplap: Mit láthatunk 1967 első negyedében a mozikban? 1966. december 10. p. 6.

- lyé -: Mit láthatunk a mozikban – jövőre...?! Vas Népe, 1966. december 15. p. 4.

Képes Film Híradó: Büdösvíz. 1967. január 1. pp. 10-11.

Pest Megyei Hírlap: Új filmek bemutató előtt. 1967. január 8. p. 8.

Képes Újság: Büdösvíz. 1967. január 21. p. 9.

Bernáth László: Büdösvíz. Esti Hírlap, 1967. január 25. p. 2.

Z. L.: Büdösvíz. Magyar Nemzet, 1967. január 26. p. 4.

(H. E.): Büdösvíz. Dunántúli Napló, 1967. január 27. p. 4.

Kürti László: Büdösvíz. Új magyar filmszatóira. Film Színház Muzsika, 1967. január 27. pp. 12-13.

Ö. L.: Büdösvíz. Délmagyarország, 1967. január 27. p. 6.

B. Nagy László: Osztap Bender Magyarországon. Élet és Irodalom, 1967. január 28. p. 9.

Oláh Tibor: Búdösvíz. Magyar filmvígjáték. Hajdú-Bihari Napló, 1967. január 28. p. 5.

(sz): Búdösvíz. Petöfi Népe, 1967. január 28. p. 5.

- gi - : Búdösvíz. Kisalföld, 1967. január 29. p. 12.

Szakály Éva: Búdösvíz. Vas Népe, 1967. január 29. p. 8.

Lázár István: Filmkrónika. Köznevelés, 1967. február 10. pp. 117-118.

Tolna Megyei Népújság: Búdösvíz. Filmjegyzet. 1967. február 10. p. 8.

Földes Anna: Búdös víz. Filmvilág, 1967. február 15. pp. 4-6.

Zilahi Judit: Reflektorfényben. Északmagyarország, 1967. február 26. p. 7.

Veress József: Filmkrónika. Alföld, 1967/3. pp. 93-95.

Fenyő István: Egy hónap-négy új magyar film. Kortárs, 1967/5. pp. 830-835.

Wikipédia szócikkek: Búdösvíz, Bán Frigyes, Bánhidí László (színművész), Gobbi Hilda, Körmendi János (színművész), Markos Miklós, Nagy Attila (színművész), Osztap Bender, Pásztor István (operatör), Sári (település), Siménfalvy Ida, Soós Edit, Szemes Mari, Urbán Erika.

<https://videa.hu/videok/film-animacio/budosviz-1966-mozizoom-iwB9Cwzhzg9dhq0Q>

<https://www.mmalexikon.hu/kategoria/film/budosviz>

http://www.blogszolnok.hu/ajanlom_maradj_otthon_mozi_csoda_lenne_az_alfoldon

Összeállította: Valentyik Ferenc